

SUOMALAISEN
KIRJALLISUUDEN
SEURA

[Etusivu](#) → [Ajankohtaista](#) → [Uutiset](#) → [Riemua, ruhjeita ja rakkaita polk...](#)

Riemua, ruhjeita ja rakkaita polkupyöriä – polkupyöräilymuistoja useilta vuosikymmeniltä

Uutiset – 3.6.2026 3

Kuva: Yksityiskokoelma.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran ja Vanhat Velot ry:n **Pyöräillään!**-muistitietokeruuseen saapuneista vastauksista kävi ilmi, kuinka monella tapaa pyörät ovat olleet mukana muistelijoiden elämän eri vaiheissa. Pyörä ei missään nimessä ole mikä tahansa kulkuväline, vaan monia rikkaita muistoja kerryttävä ja polkijalleen usein hyvin rakas esine.

Helmikuussa 2026 päättynyt *Pyöräillään!*-muistitietokeruu tallensi ihmisten polkupyöriin ja pyöräilyyn liittyviä muistoja. Kirjoituksissa toistuivat lapsuuden ensimmäiset polkupyörät, nuoruusvuosien seikkailut, poljetut koulu- ja työmatkat, pyörällä kaatumiset sekä monet muut muistot. Vanhimman ja nuorimman muistelijan ikäero oli 85 vuotta, joten muistoja kertyi usealta eri sukupolvelta ja monen vuosikymmenen varrelta. Kirjoittajien taustat olivat myös monenkirjavia. Tämä kertoo osin siitä, kuinka polkupyörää käyttävät kulkuvälineenä miltei kaikki ainakin jossain vaiheessa elämäänsä.

Monissa muisteluissa polkupyörä kulki osana elämäkerrallista tarinaa, mikä alkoi lapsuuden ensimmäisestä omasta polkupyörästä. Uuden taidon oppiminen oli tarkoittanut monelle isoksi kasvamista. Toisaalta etenkin vuosikymmeniä sitten pyöräilemään opittiin usein muulla kuin omalla pyörällä. Tarjolla saattoi olla vain aikuisten polkupyöriä, joiden kanssa oli omat haasteensa, mutta niistä kehittyi myöhemmin miltei sukupolvikokemus.

”Polkupyöriä oli hyvin harvalla silloin ja jos oli, ne olivat yleensä miesten pyöriä. Sellaisen pyörän tangon välistä olen opetellut ajamaan, kuten varmaan moni muukin ikäiseni.”

Lapsuuden pyöräilyyn liittyi uudenlainen vapaus ja itsenäisyys, sekä tunne siitä että osaa. Kouluikäisenä pyöräiltiin yhdessä ystävien kanssa vapaa-ajalla, mutta

ennen kaikkea koulumatkoja. Polkupyörät pääsivät myös osaksi lasten leikkejä ja pyöriä tuunattiin oman mielen mukaisiksi.

"Kaksi vuotta nuorempi serkkuni halusi lapsena aina leikkiä, että pyörämme ovat hevosia tai poneja. En oikein päässyt sisään siihen leikkiin. Mutta räpättimet oli ihanat! Myös pinnoihin laitettavat helmet ilahdutti."

Polkupyörä oli monelle tärkeä myös nuoruusvuosina ja esimerkiksi uuteen opiskelukaupunkiin pyörä muutti muiden tavaroiden mukana. Moni saattaa varmasti edelleen samaistua siihen, kuinka uuteen asuinpaikkaan tutustuu helpoiten juuri pyörän selässä.

Arkipyöräilyä, retkipyöräilyä sekä monia muita pyörämuistoja yhdistivät usein myös jaetut kokemukset. Lapsia kuskattiin pyörällä päiväkotiin, kavereiden kanssa tehtiin koulun jälkeen retkiä ja pitkille pyörämatkoille otettiin mukaan ystävä tai kumppani. Yhdessä pyöräileminen varmasti myös vahvisti erilaisia ihmissuhteita.

"Ihana muisto on se, kun kämppäkaverin kanssa lähdettiin yöllä, puolen yön jälkeen, hänen poikakaverinsa työpaikalle viemään tälle syntymäpäiväkakkua ja kahvia. Ihana nuoruus, ihana pyöräily, ihana ystävyys!"

Muuttuvat elämäntilanteet heijastuivat monella pyöräilyyn. Lasten saaminen saattoi laittaa pyöräilyn hetkeksi tauolle tai sitten oli hankittava lastenistuimet tai pyöräkärret, joissa lapset kulkivat mukana. Isompien lasten kanssa saattoi jo päästä pyöräretkille ja pyöräily näyttäytyykin muistitiedon mukaan myös aikuisen ja lapsen yhteisenä ajanvietteenä. Hauskoilta sattumuksiltakaan ei lasten kanssa vältytty – etenkin silloin kuin kohtaamisia tuli virkavallan kanssa.

"Oma lapsemme istui telineessään polkupyörän takapyörän päällä. Yhtenä iltana läksimme hämärissä ajelemaan ja ilman valoja. Heti kadulle päästyämme vastaan tuli poliisiauto, josta huudettiin, hei teillä ei ole valoja."

Ei meillä ole ketään kotonakaan, kuului kimeä lapsen ääni pyörän takaosasta.”

Pyöräillään!-keruun tuloksissa heijastuivat myös yhteiskunnalliset ja liikennepoliittiset muutokset. Pyöräilijän ja autoilijan suhdetta sekä erilaisia liikenneturvallisuuteen liittyviä teemoja pohdittiin paljon kirjoituksissa. Pyöräteiden ja kypärien yleistymistä kuvailtiin useammassa muisteluaineistossa, eivätkä muistelematta jääneet pyörätapaturmatkaan. Pienempien ruhjeiden lisäksi vakavampiakin pyöräilyonnettomuuksia tapahtui, etenkin silloin kun vauhtia oli paljon.

”Maantien suudelmista syntyi rupia, mutta ei pahempaa. Toki ensimmäinen kilpapyöräkokemukseni päättyi voltteihin, kun minua kuljetti 10-vaihteisen Crescentin rungolla iltahämärissä kuusi vuotta vanhempi Jokke. Itseltäni aukesi vain otsa, mutta Jokke vietiin sairaalaan nenärustoremonttiin.”

Kirjoituksista kävi ilmi, kuinka polkupyörämuistoihin on useasti tallentunut voimakkaita tunnetiloja. Pyöräillessä oli koettu suuria ilon ja riemun tunteita, pettymyksiä ja itkuun purskahduksia. Myös ulkonainen maailma koettiin pyörällä kulkien voimakkaammin ja monet aistielämykset olivat niin ikään tallentuneet muistoihin. Esimerkiksi eräänä elokuisena iltana sateen jälkeen oli kirjoittajan pysähdyttävä kesken matkan.

”Kevyen liikenteen väylän katulamput sammuiivat ja tuli yllättävän pimeää. Dynamolampun valossa asfaltti kiilsii ja kaikki tuoksui ihanalta. Pysähdyin Helsingin pitäjän kirkolle katsomaan ja kuuntelemaan yötä.”

Pyörä tuntuu kulkeneen ihmisten elämässä mukana aina loppuun asti. Iän tai sairastumisen myötä pyöräily saattoi jäädä kokonaan pois elämästä, mikä koettiin menetyksenä.

”Tuntuu pahalta nyt muistella pyöräilyä, koska se tosiaan oli ihanaa. Elämäni parhaita asioita. En itse asiassa haluaisi muistella sitä, koska on surullinen asia, ettei enää voi.”

Juuri tästä syystä Vanhat Velot ry halusi olla mukana tallentamassa pyörämuistoja yhdessä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kanssa. Yhdistys käyttää muistitietoaineistoa omassa julkaisutoiminnassaan lähivuosina, mutta toivoo myös monen tutkijan tarttuvan aineistoon.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura ja Vanhat Velot ry järjestivät *Pyöräillään!*-keruun 15.4.2025–28.2.2026. Vastaukset on arkistoitu SKS:n arkistoon ja ne arkistoidaan myös Tietoarkistoon.

Lämmin kiitos kaikille keruuseen osallistuneille! Vastaajien kesken on arvottu kirjapalkintoja.

Lisätietoja

Arkisto

Asiakas- ja tietopalvelu